

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

บทสุดท้ายนี้เป็นการสรุปผลการศึกษา การนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน การให้ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย เชิงปฏิบัติการด้านการจัดการภายในศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก และข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งประกอบด้วย 55 อำเภอ 8 กิ่งอำเภอในพื้นที่ 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง นครนายก จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี และสระแก้ว และพบว่าภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่มีความโดดเด่น และมีความได้เปรียบในแง่ของการผลิตผลไม้เขตร้อนประเภทที่มีความสำคัญต่อการส่งออก ได้แก่ ทุเรียน มังคุด เงาะ มะม่วง และส้มโอ ประกอบกับภาครัฐบาลและเอกชนได้มีแนวคิดและนโยบายที่ต้องการสนับสนุนให้ภาคตะวันออกเป็นเขตหรือศูนย์กลางการผลิตและการส่งออกผลไม้ จึงสมควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปผล โดยแยกพิจารณาตามการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดที่ตั้ง

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก ได้อาศัยแนวความคิดทฤษฎีการเลือกที่ตั้ง เพื่อประหยัดค่าขนส่ง และการประหยัดจากการกระจุกตัว ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งนำมาใช้พิจารณากำหนดที่ตั้งได้ทั้งหมด 9 ปัจจัย ได้แก่

- ปัจจัยที่ 1 มีวัตถุดิบมาก (ใกล้แหล่งผลิตผลไม้)
- ปัจจัยที่ 2 ใกล้ตลาดกลางซื้อขายผลไม้
- ปัจจัยที่ 3 ใกล้สถาบันการเงินการธนาคาร
- ปัจจัยที่ 4 มีบริการของรัฐ (บริการตรวจโรค/แมลง , พิธีการศุลกากร)
- ปัจจัยที่ 5 มีบริการห้องเย็น บริการบรรจุหีบห่อ และบริการขนส่ง
- ปัจจัยที่ 6 มีการรวมกลุ่ม สถาบันเกษตรกร/พ่อค้าหรือผู้ส่งออก
- ปัจจัยที่ 7 มีการบริการสาธารณูปโภคเพียงพอ (ไฟฟ้า ประปา)
- ปัจจัยที่ 8 มีการบริการสื่อสารโทรคมนาคมเพียงพอ (โทรศัพท์ ไปรษณีย์โทรเลข)
- ปัจจัยที่ 9 การคมนาคมขนส่งสะดวก (ทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ)

2. การจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย

การจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย ได้จากการเก็บข้อมูลแบบสอบถามกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง 4 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกผลไม้เชิงการค้า พ่อค้าส่งผลไม้ในท้องถิ่น ผู้ส่งออกผลไม้ และนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การพัฒนาการผลิตและการส่งออกผลไม้ และนำผลจากแบบสอบถามมาจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยทั้ง 9 ปัจจัย ตามความต้องการและทัศนคติของกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง โดยวิธี Average Percentage Weighting และนำผลการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย มาให้ค่าน้ำหนักของแต่ละปัจจัยตามลำดับความสำคัญ ซึ่งผลจากการศึกษา ได้ผลการเรียงลำดับความสำคัญและการให้ค่าน้ำหนักของปัจจัยรวมทุกกลุ่มประชากร คือ

ลำดับที่ 1	มีวัตถุดิบมาก (ใกล้แหล่งผลิต) ค่าน้ำหนักเป็น 9
ลำดับที่ 2	การคมนาคมขนส่งสะดวก ค่าน้ำหนักเป็น 8
ลำดับที่ 3	ใกล้ตลาดกลางซื้อขายผลไม้ ค่าน้ำหนักเป็น 7
ลำดับที่ 4	มีบริการสื่อสารโทรคมนาคมเพียงพอ ค่าน้ำหนักเป็น 6
ลำดับที่ 5	มีบริการสาธารณสุขโรคเพียงพอ ค่าน้ำหนักเป็น 5
ลำดับที่ 6	มีการรวมกลุ่ม สถาบันเกษตรกร/พ่อค้าหรือผู้ส่งออก ค่าน้ำหนักเป็น 4
ลำดับที่ 7	มีบริการห้องเย็น บริการบรรจุหีบห่อ และบริการขนส่ง ค่าน้ำหนักเป็น 3
ลำดับที่ 8	มีบริการของรัฐ ค่าน้ำหนักเป็น 2
ลำดับที่ 9	ใกล้สถาบันการเงินการธนาคาร ค่าน้ำหนักเป็น 1

3. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานศักยภาพของอำเภอต่างๆ อำเภอที่เป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน 55 อำเภอ 8 กิ่งอำเภอ การศึกษาศักยภาพของอำเภอต่างๆ ในแต่ละปัจจัย เพื่อเป็นการจำแนกพื้นที่อำเภอออกตามลำดับความสำคัญของศักยภาพที่แต่ละอำเภอมียู่ โดยนำเอาวิธีการทางสถิติ คือ การคำนวณค่ามาตรฐาน (Standard Score) มาใช้เป็นเครื่องวัด และเป็นการปรับฐานข้อมูลให้เป็นฐานเดียวกัน เพื่อให้ง่ายต่อการนำข้อมูลมาเปรียบเทียบ แล้วจึงนำค่ามาตรฐานของแต่ละปัจจัย มาคูณด้วยค่าน้ำหนัก และนำผลลัพธ์มารวมกัน จากนั้นจึงนำผลลัพธ์ที่ได้มาจำแนกลำดับความสำคัญของอำเภอ ปรากฏผลดังนี้

3.1 การจำแนกลำดับความสำคัญของอำเภอโดยใช้เทคนิคการจัดกลุ่ม

การจำแนกลำดับความสำคัญโดยวิธีนี้ กระทำโดยการนำผลลัพธ์ค่ามาตรฐาน มาทำแผนภูมิฮิสโตแกรม โดยผลลัพธ์ค่ามาตรฐานของปัจจัยทั้ง 9 ปัจจัย จะนำมาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

3.1.1 กลุ่มที่ 1 : ปัจจัยด้านกายภาพ ซึ่งประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านการบริการสาธารณูปโภคเพียงพอ ทั้งไฟฟ้า และประปา ปัจจัยด้านการบริการสื่อสาร โทรคมนาคมเพียงพอ ทั้งโทรศัพท์ โทรเลข และปัจจัยด้านการคมนาคมขนส่งสะดวก สามารถแบ่งด้วยวิธีการทำฮีสโตแกรมเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางด้านกายภาพสูงมาก มี 5 อำเภอ ได้แก่ อ.เมืองระยอง อ.บางละมุง อ.สัตหีบ อ.เมืองชลบุรี และอ.ศรีราชา

2) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางด้านกายภาพสูง มี 8 อำเภอ ได้แก่ อ.บางปะกง อ.เมืองฉะเชิงเทรา อ.บ้านฉาง อ.บ้านค่าย อ.บ้านบึง อ.พนัสนิคม อ.แกลง และ อ.เมืองจันทบุรี

3) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางด้านกายภาพปานกลาง มี 17 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อ.ท่าใหม่ อ.บ้านโพธิ์ อ.เมืองนครนายก อ.กบินทร์บุรี อ.ปลวกแดง อ.หนองใหญ่ อ.เมืองปราจีนบุรี อ.เกาะสีชัง อ.พนมสารคาม อ.บางคล้า อ.พานทอง อ.แปลงยาว อ.วังจันทร์ อ.บ่อทอง กิ่ง อ.นายายอาม อ.เมืองตราด อ.บางน้ำเปรี้ยว และอ.เมืองสระแก้ว

4) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางด้านกายภาพต่ำ มี 25 อำเภอ 7 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อ.แหลมสิงห์ อ.ขลุง อ.อรัญประเทศ อ.มะขาม อ.ปากพลี อ.บ้านนา อ.ศรีมหาโพธิ์ อ.เขาสมิง อ.วัฒนานคร อ.ศรีมโหสถ อ.สอยดาว อ.องครักษ์ อ.ประจันตคาม อ.สนามชัยเขต อ.บ้านสร้าง อ.ราชสาส์น อ.แก่งหางแมว กิ่ง อ.เขาชะเมา อ.วังน้ำเย็น อ.โป่งน้ำร้อน กิ่ง อ.ท่าตะเกียบ กิ่ง อ.คลองเขื่อน อ.บ่อไร่ อ.นาดี อ.แหลมงอบ กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ อ.คลองหาด กิ่ง อ.เขาฉกรรจ์ อ.ตาพระยา อ.คลองใหญ่ กิ่ง อ.เกาะช้าง และกิ่ง อ.เกาะกูด

3.1.2 กลุ่มที่ 2 : ปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งประกอบด้วย 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านวัตถุดิบหรือใกล้แหล่งผลิตผลไม้ ปัจจัยด้านตลาดกลางซื้อขายผลไม้ ปัจจัยด้านสถาบันการเงินการธนาคาร ปัจจัยด้านการบริการของรัฐ โดยการบริการตรวจโรคแมลงศัตรูพืชและบริการพิธีศุลกากร ปัจจัยด้านการบริการห้องเย็น บริการบรรจุหีบห่อ และบริการขนส่ง และปัจจัยด้านการรวมกลุ่มสถาบันเกษตรกร พ่อค้าหรือผู้ส่งออก โดยสามารถแบ่งด้วยวิธีการทำฮีสโตแกรมเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางการผลิตและการตลาดสูงมาก มี 4 อำเภอ ได้แก่ อ.ท่าใหม่ อ.ขลุง อ.เขาสมิง และ อ.มะขาม

2) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางการผลิตและการตลาดสูง มี 3 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อ.เมืองจันทบุรี กิ่ง อ.นายายอาม อ.แกลง และ อ.เมืองระยอง

3) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางการผลิตและการตลาดปานกลาง มี 10 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อ.บางคล้า อ.เมืองปราจีนบุรี กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ อ.เมืองตราด อ.เมืองนครนายก อ.บ้านค่าย อ.แปลงยาว อ.เมืองฉะเชิงเทรา อ.กบินทร์บุรี อ.แก่งหางแมว และ อ.ศรีราชา

4) กลุ่มอำเภอที่มีศักยภาพทางการผลิตและการตลาดต่ำ มี 43 อำเภอ 6 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อ.บ้านนา อ.ศรีมหาโพธิ์ อ.เมืองชลบุรี อ.บ่อไร่ กิ่ง อ.คลองเขื่อน อ.ปากพลี

อ.วังจันทร์ อ.สนามชัยเขต อ.พนมสารคาม กิ่ง อ.เขาชะเมา อ.เมืองสระแก้ว อ.พนัสนิคม อ.องครักษ์
 อ.สอยดาว อ.โป่งน้ำร้อน อ.บางละมุง อ.แหลมสิงห์ อ.บ้านบึง อ.วังน้ำเย็น อ.แหลมงอบ อ.บ่อทอง
 อ.บางปะกง อ.บางน้ำเปรี้ยว อ.บ้านฉาง อ.ศรีมโหสถ อ.อรัญประเทศ อ.ราชสาส์น อ.หนองใหญ่
 อ.ประจันตคาม อ.วัฒนานคร อ.สัตหีบ อ.ปลวกแดง กิ่ง อ.เขาฉกรรจ์ อ.บ้านสร้าง กิ่ง อ.ท่าตะเกียบ
 อ.คลองหาด อ.บ้านโพธิ์ อ.คลองใหญ่ อ.นาดี อ.ตาพระยา กิ่ง อ.เกาะช้าง อ.พานทอง กิ่ง อ.เกาะกูด
 และ อ.เกาะสีชัง

3.1.3 สรุปผลค่ามาตรฐานรวมของทุกปัจจัย

ผลจากการวิเคราะห์โดยการคำนวณค่ามาตรฐานทั้ง 9 ปัจจัย โดยสามารถแบ่ง
 ด้วยวิธีการทำฮิสโตแกรมเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 อำเภอที่มีศักยภาพสูงมาก มี 4 อำเภอ ในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จันทบุรี
 และระยอง คือ อ.ท่าใหม่ อ.เมืองระยอง อ.ขลุง และ อ.เมืองจันทบุรี

กลุ่มที่ 2 อำเภอที่มีศักยภาพสูง มี 12 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ในพื้นที่ 6 จังหวัด คือ
 ระยอง ตราด ชลบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี ได้แก่ อ.เขาสมิง อ.แก่ง อ.มะขาม กิ่งอ.
 นายายอาม อ.บางละมุง อ.ศรีราชา อ.เมืองชลบุรี อ.สัตหีบ อ.บางคล้า อ.เมืองปราจีนบุรี อ.บางปะกง
 อ.บ้านค่าย และอ.เมืองฉะเชิงเทรา

กลุ่มที่ 3 อำเภอที่มีศักยภาพปานกลาง มี 9 อำเภอ ในพื้นที่ 6 จังหวัด คือ
 ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ระยอง นครนายก ชลบุรี และตราด ได้แก่ อ.เมืองนครนายก อ.บ้านบึง
 อ.เมือง อ.บ้านฉาง อ.พนัสนิคม อ.แปลงยาว อ.กบินทร์บุรี อ.พนมสารคาม และอ.วังจันทร์

กลุ่มที่ 4 อำเภอที่มีศักยภาพต่ำ มี 30 อำเภอ 7 กิ่งอำเภอ ในพื้นที่ทั้ง 8 จังหวัด
 ได้แก่ อ.บ้านโพธิ์ อ.หนองใหญ่ อ.ปลวกแดง อ.บ่อทอง อ.เมืองสระแก้ว อ.บางน้ำเปรี้ยว อ.เกาะสีชัง
 อ.พานทอง อ.แหลมสิงห์ อ.บ้านนา อ.ศรีมหาโพธิ์ กิ่งอ.เขาคิชฌกูฏ อ.ปากพลี อ.สอยดาว อ.แก่งหาง
 แมว อ.อรัญประเทศ อ.องครักษ์ อ.สนามชัยเขต อ.ศรีมโหสถ กิ่งอ.เขาชะเมา อ.วัฒนานคร
 อ.วังน้ำเย็น อ.ประจันตคาม อ.โป่งน้ำร้อน อ.บ่อไร่ กิ่งอ.คลองเขื่อน อ.ราชสาส์น อ.บ้านสร้าง
 กิ่งอ.ท่าตะเกียบ อ.แหลมงอบ อ.นาดี อ.คลองหาด กิ่งอ.เขาฉกรรจ์ อ.ตาพระยา อ.คลองใหญ่
 กิ่งอ.เกาะช้าง และกิ่งอ.เกาะกูด

3.2 การจำแนกลำดับความสำคัญโดยการพิจารณาความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ

การพิจารณาความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ ทำได้โดยการนำค่ามาตรฐานของแต่ละ
 อำเภอในกลุ่มปัจจัยทั้ง 2 กลุ่ม และในแต่ละปัจจัยมาแปลงเป็นเครื่องหมาย (+) หรือ (-) ทั้งนี้ เพื่อให้
 ให้การกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางมีความเหมาะสมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสรุปผลได้ดังนี้

3.2.1 การพิจารณาความพร้อมของกลุ่มปัจจัย

จากการแปลงค่ามาตรฐาน ผลปรากฏว่าอำเภอที่มีความพร้อมของกลุ่มปัจจัยด้านกายภาพ และกลุ่มปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด มีดังนี้

1) อำเภอที่มีความพร้อมทั้ง 2 กลุ่มปัจจัย มี 9 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ อ.เมืองระยอง อ.ท่าใหม่ อ.แกลง อ.บางคล้า กิ่ง อ.นายายอาม อ.เมืองจันทบุรี อ.เมืองนครนายก อ.บ้านค่าย อ.เมืองปราจีนบุรี และอ.เมืองตราด

2) อำเภอที่มีความพร้อมกลุ่มปัจจัยใดกลุ่มปัจจัยหนึ่งเพียงกลุ่มปัจจัยเดียว มี 23 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่

2.1) อำเภอที่มีความพร้อมของกลุ่มปัจจัยด้านกายภาพเพียงกลุ่มเดียว มี 20 อำเภอ โดยที่อำเภอส่วนใหญ่จะอยู่ในจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ระยอง และปราจีนบุรี ได้แก่ อ.เมืองชลบุรี อ.เกาะสีชัง อ.บางละมุง อ.บ่อทอง อ.บ้านบึง อ.พนัสนิคม อ.พานทอง อ.ศรีราชา อ.สัตหีบ อ.หนองใหญ่ อ.เมืองฉะเชิงเทรา อ.บางน้ำเปรี้ยว อ.บางปะกง อ.บ้านโพธิ์ อ.แปลงยาว อ.พนมสารคาม อ.บ้านฉาง อ.ปลวกแดง อ.วังจันทร์ และ อ.กบินทร์บุรี

2.2) อำเภอที่มีความพร้อมของกลุ่มปัจจัยด้านการผลิตและการตลาดเพียงกลุ่มเดียว มี 3 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ในจังหวัดจันทบุรี และตราด ได้แก่ อ.ขลุง อ.มะขาม กิ่ง อ.เขาคิชฌกูฏ และ อ.เขาสมิง

3) ส่วนที่เหลืออีก 23 อำเภอ 6 กิ่งอำเภอ เป็นอำเภอที่ไม่มีความพร้อมทั้ง 2 กลุ่มปัจจัย

3.2.2 การพิจารณาความพร้อมของทุกปัจจัย

จากการแปลงค่ามาตรฐานของทุกปัจจัย ผลปรากฏว่าอำเภอที่มีความพร้อมทั้ง 9 ปัจจัยมีเพียงอำเภอเดียว คือ อ.เมืองระยอง อำเภอที่มีความพร้อม 8 ปัจจัย มีเพียง 2 อำเภอ คือ อ.ท่าใหม่ และอ.เมืองจันทบุรี อำเภอที่มีความพร้อม 7 ปัจจัย มี 3 อำเภอ ได้แก่ อ.แกลง อ.เมืองนครนายก และอ.เมืองปราจีนบุรี อำเภอที่มีความพร้อม 6 ปัจจัย มี 4 อำเภอ ได้แก่ อ.บางคล้า อ.เมืองตราด อ.ศรีราชา และ อ.เมืองฉะเชิงเทรา อำเภอที่มีความพร้อม 5 ปัจจัย มี 2 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ ได้แก่ กิ่งอ.นายายอาม อ.เมืองชลบุรี และอ.บางปะกง อำเภอที่มีความพร้อม 4 ปัจจัย มี 5 อำเภอ ได้แก่ อ.บ้านค่าย อ.มะขาม อ.ขลุง อ.บ้านบึง และอ.บางละมุง ส่วนที่เหลืออีก 39 อำเภอ 7 กิ่งอำเภอ เป็นอำเภอที่มีความพร้อมของปัจจัยตั้งแต่ 3 ปัจจัยลงมา

3.2.3 การจำแนกลำดับความสำคัญของอำเภอโดยการกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ

1.1) ผลจากการศึกษาพบว่า อำเภอที่มีพื้นที่ปลูกผลไม้แต่ละชนิดน้อยกว่า 5,000 ไร่ และมีผลผลิตผลไม้แต่ละชนิดน้อยกว่า 1,000 ตันต่อฤดูผลไม้ มีทั้งหมด 13 อำเภอ ได้แก่ อ.เกาะสีชัง อ.พานทอง อ.บ้านโพธิ์ กิ่ง อ.ท่าตะเกียบ อ.คลองใหญ่ กิ่ง อ.เกาะกูด กิ่ง อ.เกาะช้าง อ.ศรีมโหสถ อ.นาดี อ.คลองหาด อ.ตาพระยา อ.อรัญประเทศ กิ่ง อ.เขาคันทรง ซึ่งอำเภอเหล่านี้จะถูกตัดออกไปไม่นำมาพิจารณาที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก

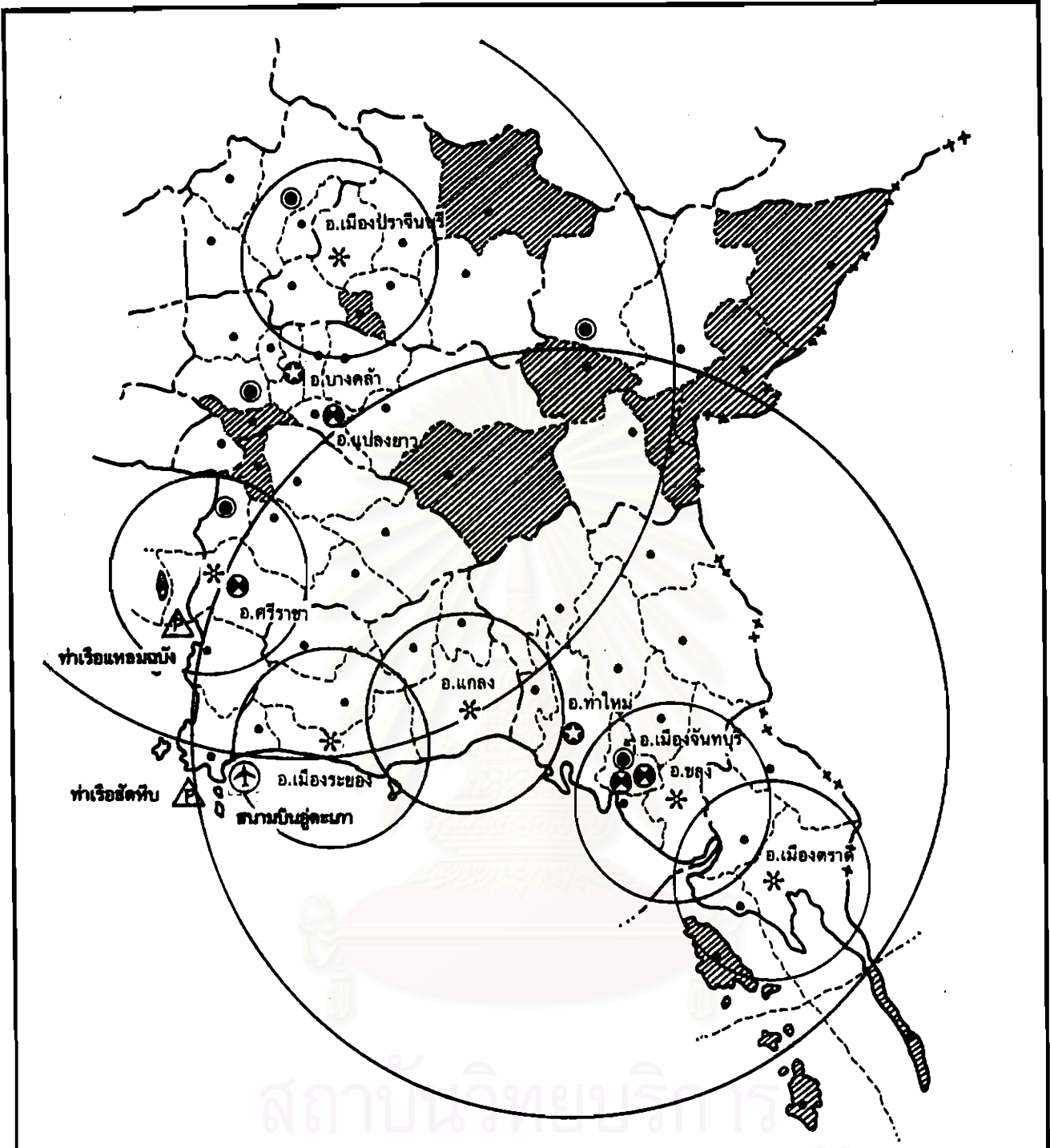
4. สรุปที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก

จากการคำนวณค่ามาตรฐาน และนำมาทำแผนภูมิฮิสโตแกรม เพื่อจัดแบ่งกลุ่มอำเภอออกเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพสูงมาก ศักยภาพสูง ศักยภาพปานกลาง และศักยภาพต่ำ และคัดเลือกอำเภอที่มีศักยภาพสูงมาก ศักยภาพสูง และศักยภาพปานกลาง จำนวน 25 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ มาพิจารณาร่วมกับความพร้อมของกลุ่มปัจจัยด้านกายภาพ กลุ่มปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด ความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ และการจำแนกลำดับความสำคัญของอำเภอโดยการกำหนดมาตรฐานและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ คือ เป็นพื้นที่ที่มีเนื้อที่เพาะปลูกผลไม้ชนิดใดชนิดหนึ่งตั้งแต่ 5,000 ไร่ขึ้นไป หรือเป็นพื้นที่ที่มีปริมาณสินค้าผลไม้เพื่อตัดคุณภาพ และการบรรจุหีบห่อได้อย่างน้อย 1,000 ตันต่อฤดูผลไม้ ผลสรุป ได้ดังนี้ (แผนที่ 6.1)

4.1) การวิเคราะห์ที่ตั้งศูนย์กลางการส่งออกผลไม้

โดยมีหลักเกณฑ์และมาตรฐาน คือ รัศมีการให้บริการตั้งแต่ 1-120 กิโลเมตร หรือใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 2 ชั่วโมง มีค่าคะแนนมาตรฐานรวมของกลุ่มปัจจัยด้านกายภาพ กลุ่มปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด และค่าคะแนนมาตรฐานรวมของทั้ง 2 กลุ่มเป็นบวก และมีความพร้อมของปัจจัยต่าง ๆ อย่างน้อย 6 ปัจจัย การพิจารณาอำเภอที่มีความเหมาะสม เริ่มจากอำเภอที่มีศักยภาพสูงมากก่อน จึงค่อยพิจารณาอำเภอที่มีศักยภาพสูงรองลงมา และจะเลือกอำเภอที่มีความพร้อมของปัจจัยทั้ง 9 ปัจจัยจำนวนมากกว่า และใช้มาตรฐานและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ มาพิจารณาประกอบด้วย โดยที่รัศมีการให้บริการต้องทับซ้อนกันน้อยที่สุด หรือสามารถให้บริการในพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตผลไม้ได้มากที่สุด เพื่อให้ศูนย์กลางสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด และประหยัดเงินลงทุนมากที่สุด ผลสรุปว่า ศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ ในลักษณะบริการครบวงจร ควรมี 2 ศูนย์เป็นอย่างน้อย ได้แก่ ศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ ที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

โดยที่ศูนย์กลางการส่งออก ทั้ง 2 แห่งนี้ จะสามารถให้บริการได้ครอบคลุมพื้นที่ที่เป็นแหล่งผลิตผลไม้ที่สำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีพื้นที่บริการทับซ้อนกันน้อยที่สุด

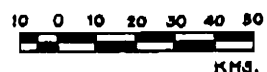
แนวทางการพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่าย
เพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก

แผนที่
6.1

สัญลักษณ์ :

- ศูนย์กลางการส่งออกผลไม้
- จุดส่งออกผลไม้
- ท่าส่งออก (ท่าเรือน้ำลึก)
- ท่าส่งออก (ท่าอากาศยาน)
- ศูนย์ประสานงานการส่งออกผลไม้

แสดงผลการวิเคราะห์ที่ตั้ง
ศูนย์กลางและโครงข่าย
เพื่อการส่งออกผลไม้
ภาคตะวันออก

ที่มา : จากการวิเคราะห์

นอกจากนี้ ตามแนวคิดการพัฒนาภาคตะวันออก ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ได้กำหนดให้จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาคุณภาพผักและผลไม้เพื่อการส่งออก ดังนั้น หากมีการจัดตั้งศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ใน 2 อำเภอดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และนโยบายของรัฐ ตลอดจนความต้องการของประชาชนในพื้นที่ด้วย

อย่างไรก็ตาม หากในอนาคตการส่งออกผลไม้ที่สำคัญของภาคตะวันออก มีการขยายตัวมากกว่านี้ อาจจะมีการจัดตั้งศูนย์กลางการส่งออกในลักษณะบริการครบวงจรเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่ง ที่อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

4.2) การวิเคราะห์ที่ตั้งจุดส่งออก

โดยมีหลักเกณฑ์และมาตรฐาน คือ รัศมีการให้บริการ 1-30 กิโลเมตร หรือใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 1/2 ชั่วโมง มีค่ามาตรฐานรวมของทุกปัจจัยเป็นบวก และต้องมีค่ามาตรฐานรวมของกลุ่มปัจจัยด้านกายภาพ หรือกลุ่มปัจจัยด้านการผลิตและการตลาด เป็นบวกอย่างน้อย 1 กลุ่ม และมีความพร้อมของปัจจัยต่างๆ อย่างน้อย 4 ปัจจัย โดยใช้วิธีวิเคราะห์เช่นเดียวกับ ศูนย์กลางการส่งออก ผลสรุปว่า จุดส่งออกที่ควรจะต้องอยู่ในพื้นที่ต่างๆ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง อำเภอแกลง อำเภอคลอง อำเภอเมืองตราด เมืองปราจีนบุรี และอำเภอศรีราชา

ทั้งนี้ จุดส่งออกทั้ง 6 แห่งนี้ อาจมีรัศมีการให้บริการที่ทับซ้อนกันอยู่พอสมควร โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด เพราะบริเวณดังกล่าวมีการกระจุกตัวของแหล่งผลิตผลไม้ และมีผลผลิตผลไม้จำนวนมาก ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์หลายๆ แห่งในบริเวณใกล้เคียงกัน

4.3) การวิเคราะห์ท่าส่งออก

โดยมีหลักเกณฑ์ว่ารัศมีการให้บริการตั้งแต่ 1-250 กิโลเมตร หรือใช้เวลาเดินทางไม่เกิน 4 ชั่วโมง และเป็นที่ตั้งของท่าอากาศยาน ท่าเรือ หรือท่ารถ ที่สามารถขนส่งผลไม้ ออกไปยังต่างประเทศได้ จากการศึกษาสรุปได้ว่า ท่าส่งออกแบ่งออกได้เป็น 3 ทาง ได้แก่

4.3.1 ทางอากาศ ท่าส่งออกจะอยู่ที่สนามบินอู่ตะเภา ซึ่งตั้งอยู่ใน อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี และอ.บ้านฉาง จ.ระยอง เป็นท่าส่งออกผลไม้สดแช่เย็นเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากผลไม้สดไม่สามารถเก็บรักษาให้คงคุณภาพที่ดีไว้ได้นานนัก จึงต้องใช้ระยะเวลาในการขนส่งที่สั้นที่สุด อย่างไรก็ตามหากในอนาคตการก่อสร้างสนามบินนานาชาติแห่งที่ 2 (หนองงูเห่า) ที่อ.บางพลี จ.สมุทรปราการ ซึ่งอยู่ห่างจากชลบุรีประมาณ 35-40 กิโลเมตร และใช้เวลาเดินทางไม่เกินครึ่งชั่วโมง ดำเนินการเสร็จเรียบร้อย การขนส่งผลไม้ของภาคตะวันออกตอนบน โดยเฉพาะบริเวณจังหวัดใกล้เคียงสามารถมาใช้บริการขนส่งผลไม้ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

4.3.2 **ทางน้ำ** ทำส่งออกจะอยู่ที่ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง อ.ศรีราชา และ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี เป็นท่าส่งออกสินค้าทางเรือที่มีความสำคัญที่สุด และท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี เป็นท่าเรือที่มีความสำคัญอีกท่าหนึ่ง แต่ในปัจจุบันยังมีการใช้บริการน้อยมาก เนื่องจากอยู่ในเขตทหาร แต่ถ้าในอนาคตมีการพัฒนามากขึ้นกว่านี้ ก็จะสามารถส่งออกสินค้าผลไม้ได้ ที่ท่าเรือสัตหีบอีกแห่งหนึ่ง ทั้งนี้ การขนส่งผลไม้ทางเรือ ควรเป็นการส่งผลไม้แช่เย็นและแช่แข็งเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากสามารถเก็บไว้ได้ระยะเวลานานพอที่จะใช้การขนส่งทางเรือได้

4.3.3 **ทางบก** เนื่องจากปัจจุบันไม่มีท่าส่งออกผลไม้ทางบก ดังนั้นควรจัดให้มีการบริการภายในศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ โดยอาจใช้บริการขนส่งของภาคเอกชน ด้วยรถห้องเย็น หรือรถบรรทุก การขนส่งทางรถนี้สามารถส่งได้ทั้งผลไม้สดแช่เย็นและแช่แข็ง ซึ่งจะส่งไปยังประเทศใกล้เคียง เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ สปป.ลาว และประเทศอื่นๆ ที่มีเส้นทางโครงข่ายคมนาคมทางบก ที่สะดวกและสามารถขนส่งสินค้าผลไม้ทางรถได้

4.4) การวิเคราะห์ศูนย์ประสานงานการส่งออกผลไม้

การวิเคราะห์เพื่อกำหนดที่ตั้งของศูนย์ประสานงานการส่งออกผลไม้ อาศัยหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ เป็นพื้นที่ที่มีสำนักงานหรือหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกในการส่งออกผลไม้

ผลสรุปว่าศูนย์ประสานงานฯ จะมีทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่

4.4.1) ศูนย์พัฒนาการผลิตและควบคุมศัตรูพืชและผลไม้เพื่อการส่งออก ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 แห่ง คือ ที่ อ.เมือง จ.จันทบุรี และ อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตร และกรมวิชาการเกษตร ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาคุณภาพผลไม้เพื่อการส่งออก ให้มีคุณภาพและปริมาณตรงตามความต้องการของตลาดและผู้บริโภค การรวมกลุ่มผู้ผลิตผลไม้คุณภาพเพื่อการส่งออก สำหรับศูนย์พัฒนาการผลิตฯ ที่ จ.จันทบุรี ครอบคลุมการให้บริการในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด และชลบุรี ส่วนศูนย์พัฒนาการผลิตฯ ที่ จ.ฉะเชิงเทรา ทำหน้าที่เช่นเดียวกับศูนย์พัฒนาการผลิตฯ ที่จังหวัดจันทบุรี โดยครอบคลุมการให้บริการในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว และนครนายก

4.4.2) ศูนย์ส่งเสริมการส่งออกภาคตะวันออก (จันทบุรี) ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการส่งออก ตั้งอยู่เลขที่ 30/31-32 ถ.ตรีรัตน์ อ.เมือง จ.จันทบุรี ทำหน้าที่ให้บริการข้อมูลการค้าในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกแก่ผู้ผลิต และผู้ส่งออก อบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถแก่ภาคเอกชนในด้านการค้าระหว่างประเทศ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการส่งออก ตลอดจนประสานงานและให้ความร่วมมือแก่สถาบันและองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก

4.4.3) สำนักงานการค้าต่างประเทศ ณ ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ จ.ชลบุรี ในความรับผิดชอบของกรมการค้าต่างประเทศ ตั้งอยู่เลขที่ 334/1 หมู่ที่ 10 ถ.สุขุมวิท ต.บางพระ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ทำหน้าที่ให้บริการข้อมูลสถานะการส่งออกผลไม้ไปต่างประเทศ

การกำหนดที่ตั้งของศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ จุดส่งออก ทำส่งออก และศูนย์ประสานงานการส่งออกผลไม้ทั้งหมดนี้ สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีการปลูกผลไม้เป็นจำนวนมาก ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ระยอง ตราด ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และชลบุรี ยกเว้นจังหวัดนครนายก และสระแก้ว เนื่องจากพื้นที่มีศักยภาพน้อยกว่าพื้นที่อื่นในหลายๆ ด้าน จึงควรใช้บริการร่วมกับจังหวัดอื่นๆ แต่ถ้าหากในอนาคตได้มีการพัฒนาการผลิตผลไม้ส่งออกที่มีคุณภาพได้เป็นจำนวนมาก อาจตั้งจุดส่งออกในพื้นที่อำเภอเมือง ของทั้งสองจังหวัดได้เช่นกัน

การนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน

การวางแผน เป็นกระบวนการกำหนดแนวทางหรือนโยบายเพื่อนำไปสู่การพัฒนาหรือเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์ดูว่าในพื้นที่ที่ต้องการวางแผนมีศักยภาพหรือข้อได้เปรียบอะไรมากน้อยเพียงใด และมีข้อจำกัดหรืออุปสรรคอะไร ตลอดจนความต้องการในอนาคตทั้งของภาครัฐและเอกชน เพื่อสามารถนำมาใช้กำหนดแนวทางและนโยบายในการพัฒนา ไม่ว่าจะเป็นในระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัดหรือระดับพื้นที่ ที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีเป้าหมายสำคัญในการกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก โดยพิจารณาจากศักยภาพของพื้นที่ในปัจจุบันต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อการพิจารณาเพื่อจัดตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ ที่ได้จากการศึกษาทฤษฎีการเลือกที่ตั้ง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวางแผนพัฒนาภาคและจังหวัดหรือพื้นที่ ด้วยการนำเรื่องของศักยภาพของภาค ของจังหวัดและพื้นที่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกายภาพมากยิ่งขึ้นมาพิจารณา โดยเฉพาะในเรื่องของการผลิตและการส่งออกสินค้าผลไม้ โดยเฉพาะศักยภาพด้านการเกษตร ซึ่งเป็นสาขาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศตลอดมา การพิจารณาจากปัจจัยอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต่อการกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก รวมถึงการพิจารณาจากความคิดเห็นหรือความต้องการของประชากรกลุ่มต่างๆ ซึ่งผลของการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนพัฒนาภาคในฐานะที่เป็นกรอบของการพัฒนา การกำหนดนโยบายและทิศทางให้กับพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในระดับจังหวัดหรือในระดับอำเภอภายในภาค อีกทั้งเป็นตัวเชื่อมโยงการวางแผนในระดับชาติกับการวางแผนในระดับพื้นที่ให้มี

ความสอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นไปตามความต้องการของประชาชน อันจะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ผลการศึกษามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงมีการเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพื้นที่หรืออำเภอที่มีศักยภาพของการเป็นที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก ซึ่งจะเป็นการเสนออย่างกว้าง ๆ เนื่องจากเป็นการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการนำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนในระดับเค้าโครงโดยรวม ๆ เท่านั้น ส่วนการวางแผนพัฒนาในพื้นที่แต่ละแห่งเป็นการเฉพาะนั้น จำเป็นต้องทำการศึกษาในรายละเอียดที่ลึกลงไปกว่านี้ ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาสำหรับอำเภอที่กำหนดให้เป็นที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ มีดังนี้

ศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ อำเภอที่มีความเหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ คือ อ.ท่าใหม่ และอ.บางคล้า เนื่องจากศูนย์กลางการส่งออกผลไม้จะต้องมีการบริการที่ครบวงจร และเป็นที่ตั้งศูนย์กลางการส่งออกที่ถาวร จึงควรมีการพัฒนาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการผลิตและการส่งออกผลไม้ทั้งด้านกายภาพ และการผลิตและการตลาดให้มีความพร้อมมากที่สุด กล่าวคือ ศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ที่อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี เป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างจะมีความพร้อมในเกือบทุกปัจจัย โดยเฉพาะในด้านการผลิตผลไม้ และตลาดกลางผลไม้ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนถึง 4 แห่ง ยกเว้นเรื่องบริการของรัฐด้านการตรวจพืช และพิธีการศุลกากร ซึ่งสามารถขอให้หน่วยงานของรัฐมาให้บริการนอกสถานที่ได้ จึงสามารถจะพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางการส่งออกได้อย่างรวดเร็ว โดยอาจพัฒนาบริเวณที่ตั้งตลาดกลางสำคัญ ๆ เช่น ตลาดเนินสูง หรือตลาดห้วยสะทอนให้เป็นศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ หรือหาพื้นที่ใหม่ที่มีความเหมาะสมมากกว่าก็ได้ สำหรับศูนย์กลางการส่งออกแห่งนี้ ควรเป็นศูนย์กลางที่ให้บริการการส่งออกผลไม้ประเภททุเรียน มังคุด และเงาะ เนื่องจากเป็นบริเวณที่เป็นแหล่งผลิตผลไม้ประเภทดังกล่าวได้เป็นจำนวนมาก ส่วนศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา เนื่องจากในพื้นที่นี้ยังมิได้มีการจัดตั้งสถานที่ให้บริการในลักษณะของศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ การจัดตั้งศูนย์กลางฯ จึงต้องดำเนินการใหม่ทั้งหมด โดยทั้งนี้ ควรปรับปรุงแก้ไขปัจจัยต่าง ๆ ที่ในพื้นที่ยังไม่มีความพร้อมและเพียงพอแก่ความต้องการ โดยเฉพาะในเรื่องของการสื่อสารโทรคมนาคม การบริการห้องเย็น การบรรจุหีบห่อ และการขนส่ง ตลอดจนการบริการพิธีศุลกากร และบริการตรวจพืช โดยที่ศูนย์กลางการส่งออกแห่งนี้ ควรเป็นศูนย์กลางที่ให้บริการการส่งออกผลไม้ประเภทมะม่วง และส้มโอ เนื่องจากเป็นบริเวณที่เป็นแหล่งผลิตผลไม้ประเภทดังกล่าวได้เป็นจำนวนมาก

สำหรับการบริการภายในศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ทั้ง 2 แห่ง จะต้องมียุทธศาสตร์ความสะดวกให้ครบถ้วน เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาใช้บริการ ได้แก่ บริการด้านการคัดแยกมาตรฐาน บริการอำนวยความสะดวกด้านการซื้อ/ขาย บริการด้านการบรรจุหีบห่อ การตรวจสอบรับรองการปลอดโรคและแมลงศัตรูพืช บริการพิธีการส่งออก คลังสินค้าปรับอากาศ อากาศปรับ

อากาศที่ใช้เป็นสำนักงานติดต่อประสานงาน บริการการขนส่งโดยรถปรับอากาศ บริการข่าวสาร ข้อมูลการผลิตและการตลาดอย่างเป็นระบบ บริการฝึกอบรมเกษตรกร ผู้ส่งออก และผู้ที่สนใจ เกี่ยวกับการผลิตและการส่งออก บริการด้านการเงิน บริการด้านการประกันวินาศภัยที่จะเกิดขึ้น ระหว่างการขนส่งสินค้า ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้ศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ ในภาคตะวันออก สามารถดึงดูดให้มีผู้มาใช้บริการได้มากขึ้น

จุดส่งออก อำเภอที่มีความเหมาะสมในการจัดตั้งเป็นจุดส่งออก มีทั้งสิ้น 6 แห่ง ได้แก่ อำเภอเมืองระยอง อำเภอแกลง อำเภอขลุง อำเภอเมืองตราด เมืองปราจีนบุรี และอำเภอ ศรีราชา โดยการบริการในจุดส่งออกควรดำเนินการในลักษณะศูนย์เคลื่อนที่ตามแหล่งผลิตผลไม้ตาม ฤดูกาล ซึ่งศูนย์ดังกล่าวจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น สถานที่ขนถ่ายสินค้า คลังสินค้า ปรับปรุงภูมิ โรงบรรจุหีบห่อ การจัดการระบบและการเก็บรักษาที่มีประสิทธิภาพ โดยอาจใช้รูปแบบ โรงคัดขนาดและบรรจุหีบห่อผลไม้ส่งออกแบบเคลื่อนที่ (Mobile Packing House) ตามแบบของ บริษัท TMT System Ltd. ที่กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความต้องการของแต่ละพื้นที่ว่าต้องการบริการอะไรบ้างภายในจุดส่งออก อย่างไรก็ตาม ในกรณีของ อำเภอเมืองระยอง ซึ่งมีผลจากการวิเคราะห์ว่ามีศักยภาพสูงมากพอที่จะเป็นศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ได้นั้น ในอนาคต ถ้าหากการส่งออกผลไม้ขยายตัวมาก จนทำให้การบริการของศูนย์กลางการส่งออกไม่เพียงพอ ก็อาจ จัดตั้งให้เป็นศูนย์กลางการส่งออกได้ เพราะเป็นอำเภอที่มีความพร้อมในทุกปัจจัยแล้ว โดยกำหนด ให้เป็นศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ประเภททุเรียน มังคุด และเงาะ เช่นเดียวกับกับที่ศูนย์กลางการ ส่งออกผลไม้ อำเภอเมืองจันทบุรี

ท่าส่งออก กำหนดให้อยู่ในอำเภอที่เป็นที่ตั้งของท่าอากาศยาน หรือท่าเรือ หรือท่า เติมน้ำมันที่สามารถขนส่งผลไม้ออกไปยังต่างประเทศได้ คือที่สนามบินอู่ตะเภา ซึ่งตั้งอยู่ใน อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี และอ.บ้านฉาง จ.ระยอง ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง อ.ศรีราชา และ อ.บางละมุง จ.ชลบุรี เป็นท่าส่งออกสินค้าทางเรือที่มีความสำคัญที่สุด และท่าเรือน้ำลึกสัตหีบ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี เป็นท่าเรือ ที่มีความสำคัญอีกท่าหนึ่ง แต่ในปัจจุบันยังมีการใช้บริการน้อยมาก เนื่องจากอยู่ในเขตทหาร แต่ถ้า ในอนาคตมีการพัฒนามากขึ้นกว่านี้ ก็จะสามารถส่งออกสินค้าผลไม้ได้ที่ท่าเรือสัตหีบอีกแห่งหนึ่ง ในส่วนของท่าเรือปัจจุบันไม่มีท่าส่งออกผลไม้ทางบก ดังนั้นควรจัดให้มีการบริการภายในศูนย์กลางการ ส่งออกผลไม้ โดยอาจใช้บริการขนส่งของภาคเอกชน ด้วยรถห้องเย็น หรือรถบรรทุก การขนส่งทาง รถนี้สามารถส่งได้ทั้งผลไม้สดแช่เย็นและแช่แข็ง ซึ่งจะส่งไปยังประเทศใกล้เคียง เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ สปป.ลาว และประเทศอื่นๆ ที่มีเส้นทางโครงข่ายคมนาคมทางบกที่สะดวกและสามารถขนส่ง สินค้าผลไม้ทางรถได้ ทั้งนี้ ท่าส่งออกนี้อาจมีการดำเนินงานในลักษณะที่เป็นศูนย์กลางหรือจุด ส่งออกผลไม้ นอกเหนือไปจากการให้บริการขนถ่ายสินค้าผลไม้ส่งออกนอกประเทศก็ได้ โดยเฉพาะ อย่างยิ่ง ท่าส่งออกที่ท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า เป็นบริเวณที่เหมาะสมแก่การ ตั้งจุดส่งออกด้วย ดังนั้น บริเวณท่าเรือแห่งนี้จึงควรมีบริการลักษณะที่เป็นทั้งจุดส่งออกและท่าส่งออก ไปพร้อม ๆ กัน

ศูนย์ประสานงานการส่งออกผลไม้ อำเภอที่กำหนดให้ที่ตั้งของศูนย์ประสานงานการส่งออกผลไม้ เป็นพื้นที่ที่มีสำนักงานหรือหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกในการส่งออกผลไม้ มีทั้งหมด 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาการผลิตและควบคุมศัตรูพืชและผลไม้เพื่อการส่งออก ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 แห่ง คือ ที่ อ.เมือง จ.จันทบุรี และ อ.แปลงยาว จ.ฉะเชิงเทรา ศูนย์ส่งเสริมการส่งออกภาคตะวันออก (จันทบุรี) อ.เมือง จ.จันทบุรี และสำนักงานการค้าต่างประเทศ ณ ท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี ให้ปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ เนื่องจากมีข้อกำหนดบทบาทหน้าที่ของศูนย์ประสานงานฯ ทั้ง 4 แห่งไว้ชัดเจนแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านการจัดการ

ในด้านการจัดการและการบริหารภายในศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ ควรมีการจัดตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดูแลเรื่องการบริหารงานภายในศูนย์กลางการส่งออกผลไม้ โดยที่องค์ประกอบของคณะกรรมการดังกล่าว จะต้องเป็นผู้แทนทั้งจากภาครัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชน และก่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นไปตามความต้องการของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยมีข้อเสนอเกี่ยวกับหน่วยงานและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ดังนี้

1.1 ภาครัฐบาล มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับ

1.1.1 การจัดหาโครงสร้างพื้นฐานประเภทไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และไปรษณีย์โทรเลข โดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค องค์การโทรศัพท์ และการสื่อสารแห่งประเทศไทย

1.1.2 การตรวจสอบคุณภาพโรค/แมลงศัตรูพืช โดยกรมวิชาการเกษตร

1.1.3 การบริการพิธีการศุลกากร โดยกรมศุลกากร ซึ่งอาจจะเป็นการให้บริการแบบมีสำนักงานถาวรหรือชั่วคราวรวมอยู่ในศูนย์กลางการส่งออกด้วย

1.1.4 การบริการข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาดผลไม้ ที่รวดเร็วและถูกต้อง โดยความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรให้บริการด้านข้อมูลการผลิต และกรมส่งเสริมการส่งออกและกรมการค้าต่างประเทศให้บริการข้อมูลด้านการตลาด

1.1.5 การฝึกอบรมเกษตรกร ผู้ส่งออก และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับเรื่องการผลิตและการส่งออกผลไม้ที่ถูกต้องและเหมาะสม โดยกรมส่งเสริมการเกษตรให้การฝึกอบรมด้านการผลิต และกรมส่งเสริมการส่งออกให้การฝึกอบรมด้านการส่งออก

1.1.6 การให้บริการความรู้เกี่ยวกับการเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว โดยมีการเผยแพร่งานวิจัยของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) เช่น การกำจัดกลิ่นทุเรียนเพื่อการส่งออก การบรรจุทุเรียนด้วยวิธีการซริงค์แพคเกจจิ้ง (Shrink packaging) เพื่อการส่งออกทางอากาศ เป็นต้น

1.1.7 การบริการด้านเงินทุนเพื่อการผลิตผลไม้ โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารออมสิน

1.1.8 การบริการอำนวยความสะดวกด้านการซื้อขาย โดยกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้รับผิดชอบดูแลในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย

1.2 ภาคเอกชน มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการลงทุนในด้านการตลาด เช่น

1.2.1 ห้องเย็นหรือคลังสินค้าปรับอากาศ

1.2.2 สถานที่ขนถ่ายสินค้า

1.2.3 โรงคัดแยกมาตรฐาน

1.2.4 โรงบรรจุหีบห่อ (Packing Hall)

2.2.5 การบริการการขนส่งด้วยรถห้องเย็น และอื่น ๆ

1.2.6 การบริการด้านการเงินเพื่อการลงทุนและการซื้อขาย โดยธนาคารพาณิชย์

1.2.7 การบริการด้านการประกันภัย โดยบริษัทประกันที่รับประกันวินาศภัย

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

นอกจากข้อเสนอแนะด้านการจัดการที่กล่าวมาแล้ว นโยบายของรัฐก็มีส่วนสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก ดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย จึงมีข้อเสนอแนะด้านนโยบายเพิ่มเติม ดังนี้

2.1 นโยบายด้านการผลิต รัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกผลไม้พันธุ์ดี ที่มีการคัดเลือกและรับรองสายพันธุ์ ให้ความรู้ในการกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืช รวมทั้งการใช้สารเคมีเพิ่มผลผลิตที่ถูกต้องแก่เกษตรกร สนับสนุนให้มีการรวมตัวที่แข็งแกร่งของกลุ่มเกษตรกร โดยการจดทะเบียนผู้ผลิตผลไม้เพื่อส่งออก เพื่อสะดวกแก่การกำหนดแหล่งที่มา ปริมาณและคุณภาพของผลไม้ที่จะออกสู่ตลาดได้อย่างถูกต้อง กำหนดให้ภาคตะวันออกเป็นเขตการผลิตผลไม้เพื่อการส่งออก และสนับสนุนให้มีการลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการผลิตและการส่งออก

2.2 นโยบายด้านการตลาด รัฐควรดำเนินการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพผลไม้ที่ชัดเจน โดยทั้งนี้ควรจัดตั้งหน่วยงานกำหนดมาตรฐานและรับรองคุณภาพผลไม้ส่งออก เพื่อสร้างความเชื่อถือให้แก่ตลาดส่งออก โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย การสนับสนุนการวิจัย รวมถึงเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีหรือการปฏิบัติการหลังการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องให้แก่เกษตรกร เพื่อ

เป็นการช่วยรักษาคุณภาพมาตรฐานความสดและยืดอายุของผลไม้ไว้ให้นานที่สุด การส่งเสริมให้มีการนำความรู้ที่มีอยู่แล้วมาใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการบรรจุหีบห่อหรือบรรจุภัณฑ์ที่มีการดำเนินการโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย การสนับสนุนให้มีการตกลงซื้อขายผลไม้ล่วงหน้า เพื่อให้สามารถกำหนดคุณภาพของผลไม้ที่ต้องการให้เกษตรกรผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการการส่งออกที่สะดวกและรวดเร็ว โดยการลดขั้นตอนที่ยุ่งยากลง แต่ยังคงไว้ซึ่งมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าให้ตรงตามความต้องการของตลาด การสนับสนุนจากภาครัฐ โดยให้สิ่งจูงใจต่างๆ เช่น ให้อำนาจหรือสิทธิพิเศษแก่สถาบันเกษตรกรที่มีการจดทะเบียนอย่างถูกต้อง ในการส่งออกสินค้าเฉพาะอย่าง โดยต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรม และการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่เกษตรกรผู้ผลิตและผู้ส่งออก เป็นต้น และควรสนับสนุนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริโภคผลไม้ประเภทใหม่ๆ เช่น ลองกอง ฝรั่ง และวิธีการบริโภคให้แก่ตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากตลาดเดิมที่มีอยู่ เพื่อเป็นการเปิดตลาดส่งออกผลไม้ใหม่ ๆ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นในลักษณะกว้าง ๆ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออก โดยศึกษาเพื่อกำหนดที่ตั้งในระดับอำเภอ และเนื่องจากข้อจำกัดในด้านเงินทุนและเวลา ทำให้ขอบเขตการวิจัยจำกัดอยู่เฉพาะผลไม้ส่งออกที่สำคัญเพียง 5 ชนิด คือ ทุเรียน มังคุด เงาะ มะม่วง และส้มโอ โดยจะศึกษาเฉพาะผลไม้สดแช่เย็นและแช่แข็ง และปัจจัยที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่ตั้งได้พิจารณานำมาใช้เพียง 9 ปัจจัยหลัก ๆ ที่สำคัญและสามารถจะหาข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ได้เท่านั้น ไม่สามารถครอบคลุมถึงผลไม้ส่งออกทุกชนิด ผลไม้กระป๋องและแปรรูป ผลไม้ที่มีโอกาสและแนวโน้มในการส่งออกได้ในอนาคต และปัจจัยอื่นๆ ที่สามารถจะนำมาใช้วิเคราะห์ด้วย เช่น การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลไม้กระป๋องและแนวโน้มการขยายตัว แรงงานภาคเกษตร การชลประทาน พื้นที่น้ำท่วม ราคาที่ดิน เป็นต้น ตลอดจนการพิจารณาในด้านความเหมาะสมของการลงทุน และความเหมาะสมทางวิศวกรรม รวมทั้งการใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาช่วยในการวิเคราะห์พื้นที่

ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป จึงควรเป็นการวิจัยผลไม้ส่งออกทุกชนิด ในรูปของผลสดแช่เย็นแช่แข็ง ผลไม้กระป๋องและแปรรูป รวมถึงผลไม้ที่อาจมีสู่ทางการส่งออกได้ในอนาคต และควรนำปัจจัยอื่นๆ ที่สำคัญต่อการพิจารณาที่ตั้งมาพิจารณาร่วมด้วย ตลอดจนการวิเคราะห์ถึงอัตราการเสี่ยงและความเหมาะสมในแง่ของการลงทุน และความเหมาะสมทางวิศวกรรม นอกจากนี้ อาจใช้ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์พื้นที่ ทั้งนี้ เพื่อให้การวิจัยครั้งต่อไปเป็นการวิจัยที่จะสามารถกำหนดที่ตั้งศูนย์กลางและโครงข่ายเพื่อการส่งออกผลไม้ในภาคตะวันออกได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด